

حكاية نين بئش اساس عنصر و

يازاني: حميد آرغيش

هر بير اويكو و حكاية چئشيدلى عنصرلرين بير آرايا گلমে سيندن يارانير. بو آرادا بئش اساس عنصر داها اؤنملى دير. بو بئش عنصرلر بونلاردان عبارت دير. خاراكتئرلر، قورغو، تاسلاق، چاتيشما(مناقشه) و چؤزوم يا قرار. بو بئش اساس عنصر، حكاية نين روان شكيلده ياييلماسيندا و اوخوجو طرفيندن دواميني اوخويوب ايزلمه سيني ساغلار.

خاراكتئرلر (CHARACTERS) :

يازار طرفيندن ياراديلميش و حكاية ده اشتراك ائدن فيزيكى شخصلرديلر. گرکلى دئييل خاراكتئرلر هميشه انسان اولسونلار. بعضا حيوانلار و اشيالار دا اولورلار. يازار بو خاراكتئرلر

حقینده یئترینجه بیلگی وئرمه‌لیدیر. بو بیلگی‌لر اساسیندا اوخوجو خاراكتئرلری تانیا بیلیر. بو، خاراكتئرلرین فیزیکسل اؤزللیکلر و شخصیت علامت‌لرینی اطرافلی تصویر ائتمکله الدهه ائدیلیر. هر بیر حکایه‌نین اساس (آنا) بیر خاراكتئری اولمالیدیر. آنا خاراكتئر گلیشه‌رک حکایه‌نی ایرلی آپاریر و اونون اطرافیندا قورولان پروبلئم و دیونلر آچیلیر. حکایه‌ده بیر و یا اکینجی و یا باشقا خاراكتئرلر ده اؤنملی دیرلر. اونلار حکایه‌ده داشیدیغی رول و ایفاده‌لری ایله معین و اؤنملی بیلگی‌لری اوخوجویا چاتدیریرلار. یازار عمومیتده باشقا خاراكتئرلرین دیلیندن بیر چوخ بیلگی‌لری اوخوجویا چاتدیریر. بوتون خاراكتئرلر داشیدیغی رول و ایفاده‌لرینده صادق قالمالیدیرلار. بئله‌لیکله اوخوجو اونلارا اینانا بیلر. اونلارین سونراکی عمل و ائده‌جکلرینه یاناشیر یا دا منیمسه‌یه بیلیر.

قورغو (Setting):

قورغو، حکایه‌نین باش توتان و فعالیت (Action) یئریدیر. بعضا بونو «صحنه» کیمی ده آچیقلائییلار. بیر یازار حکایه‌نین باش وئرن یئرینی تصویر ائتمه‌لی و بوتون آیرینتیلاری آچیقلامالیدیر. بئله بیر شکیلده اوخوجو یازار طرفیندن گؤستريلمیش صحنه‌نی گئرچک و رئال کیمی دویا بیلر و اونونلا ایلگی قورماغا باشلار. غیر عادی صحنه‌لر مثلا (فانتزی دنیا چوخ ماراقلی و چکیجی‌دیر) آنجاق هر گون راستلاشدیغیمیز دویولو بیر قورغو اوخوجویا داها اینانجیل و داها تئز حکایه ایله ایلگی قورماغا یاردیملی اولا بیلر. حکایه‌ده مختلف زمان و مکانلاردا چئشیدلی قورغولار اولا بیلر.

تاسلاق (PLOT):

تاسلاق، بىر حكاية يا بىر كىتابىن باشدان- باشا وار اولماسىنى ساغلار. باشقا سۆزلە، حكايةدە باش وئرن حادثەلەرىن نىيە و ندىنى دىر. تاسلاق اصليندە حادثەلەرىن، خاراكتەرلەرىن آراسىندا اولان آغىلا سىغان ايلگىلەرىنى آچىقلاندىر. بىر واقعه ندىن باش وئىر و نەجور اولاجاقدىر يا نئجه اولماليدىر. بعضا يانلىش شكىلدە تاسلاغى حكايةنىن خلاصەسى كىمى دئىرلر. آنجا تاسلاق سادەجە حادثە و واقعهلەرىن سؤيلىنىشى دئىل، تاسلاق اولارنىن منطقه اويغون شكىلدە ايلگىلەرىنى دە آچىقلاندىر.

چاتىشما، مناقشه (CONFLICT):

هر حكايةدە چۆزولمك اوچون بىر يا دا نئچە دويون و پروبلئم واردىر. تاسلاق بونلارنى اورتاسىندا يئر آلىر. خاراكتەرلر پروبلئمى چۆزومك اوچون مختلف يوللارلا اوز توتورلار. حكاية ادبياتىندا عموميتدە چاتىشما آنا خاراكتەر و اونا قارشى اولان گوج و مخالف قوهلر آراسىندا اولور. بو مخالف قوهلر، مخالف خاراكتەرلر، مانعلر و طبيعى ندنلر اولار بىلرلر. بو چاتىشمالارنى ان گوجلۇ يئر حكايةنىن يوكسك يئر (climax) آدلانىر. بو نقطه دە خاراكتەرلەردە و يا حكايةنىن حادثەلەرىندە اؤنملى ديشىم باش وئىر. بعضى يازارلار بو نقطهنى حكايةنىن سونۇ قرار وئىرلر.

چۆزوم، قرار (RESOLUTION):

چۆزوم تاسلاغىن فعاليتە كئچمەسىنىن دوغال سونۇجودور. مخالف گوج و خاراكتەرلر بىرى- بىرلەرنە سون دفعه قارشى گليب حكايةنىن يوكسك يئر (climax) ياراتدىغى زامان،

چۇزوم منطقه اويغون اولاراق اورتايا چىخير. بوتون دويونلر آچيلير و تاسلاق سونوج وئير.
اوخوجو حكايه نين نه اولدوغونو آنلاير و يازينين دويونلري آچيلميش اولور.